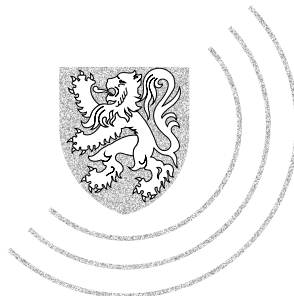

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1998-1999

14 januari 1999

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heer Marc Olivier en mevrouw Veerle Heeren c.s. –
betreffende de problematiek van personen met een auditieve handicap

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Inleiding

De beleidsbrief van de Vlaamse regering "Gelijke kansenbeleid. Gelijke kansen in Vlaanderen Langzaam ? Maar zeker ! Beleidsprioriteiten 1998-1999" vertrekt van het waarborgen van gelijke kansen voor alle burgers door het voeren van een gestructureerd en geïntegreerd beleid. Het uiteindelijke doel is het opheffen van feitelijke ongelijkheden. Naast het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen op alle maatschappelijke domeinen en op alle beslissingsniveaus, wil het beleid werken aan gelijke kansen voor die groepen, die door hun afkomst, geaardheid of handicap geconfronteerd worden met een feitelijke discriminatie of met onvoldoende persoonlijke maatschappelijke kansen.

Ook internationaal wordt er veel aandacht besteed aan het gelijkekansenbeleid. We verwijzen bijvoorbeeld naar het Verdrag van Amsterdam, artikel 13 betreffende het standpunt van de Europese Unie over non-discriminatie, de Standaardregels van de Verenigde Naties (resolutie 48/96 dd. 4 maart 1994), de resolutie van de Europese Ministerraad van Sociale Zaken van 20 november 1996 betreffende gelijke kansen voor gehandicapten en de resolutie van de Europese Ministerraad van Sociale Zaken van 13 december 1996 over de rechten van de gehandicapte persoon.

In Vlaanderen wordt 7 % van de bevolking in min of meerdere mate met een auditieve handicap geconfronteerd, als gevolg van onder meer de nevenwerkingen van bepaalde medicatie en de toename van de geluidsoverlast, neemt dit percentage nog steeds toe. Het gaat duidelijk om een problematiek die qua omvang, maar ook qua impact zwaar onderschat wordt.

Bij mensen met een auditieve handicap moeten we een onderscheid maken tussen enerzijds mensen met een aangeboren doofheid of gehoorverlies (prelinguale doofheid) en anderzijds de groep van slechthorenden en doofgewordenen (postlinguale doofheid). Iedere groep bedient zich van verschillende communicatiewijzen volgens eigen keuze en aangepast aan de handicap. Waar het bij de eerste groep gaat om enkele duizenden personen, gaat het in het laatste geval om enkele honderdduizenden.

Hoewel het dus om een vrij grote groep gaat, moeten we toch vaststellen dat het wetenschappelijk onderzoek rond doofheid nog dringend uitgebreid moet worden.

Doordat de nodige voorzieningen en ondersteuning daarenboven onvoldoende zijn uitgebouwd, komen de betrokkenen dikwijls in een afhankelijkheidspositie terecht ten opzichte van de horenden. De auditieve handicap kan leiden tot een aantal functionele beperkingen zoals het moeilijker kunnen dialogeren, telefoneren, gebruikmaken van praatpalen, horen van mededelingen in het station en horen van waarschuwingssignalen in publieke ruimten.

In de beoordeling of iemand al dan niet gehoorgestoord is en recht heeft op een tegemoetkoming, stelt het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH) de 70 dB-grens voorop. Voor de bijstand van een tolk zijn de criteria nog te streng. Met bijkomende handicaps als oorruisen en hypergevoeligheid wordt onvoldoende rekening gehouden, maar ook aan de psychische, sociale en culturele aspecten van die handicap en aan het spraakverstaan wordt onvoldoende aandacht besteed.

Het volledig handicappend effect zou als vertrekpunt genomen moeten worden voor de beoordeling van de graad van een handicap. Naar aanleiding van zijn doctoraatstudie "Prediction of hearing disability in sensorineural hearing loss" (1998) die hij verdedigde aan de Medische Faculteit van de Rijksuniversiteit te Gent, stelt Paul Corthals dat de criteria ter beoordeling van de gehoorstoornis te streng zijn. Hij stelt tevens dat het omtrent de criteriabepaling aan wetenschappelijk onderzoek onderbreekt.

De Vlibank – een databank op CD-rom en Internet – geeft een duidelijk overzicht en specifieke productinformatie van de technische hulpmiddelen waarover personen met een auditieve handicap kunnen beschikken.

Bij het gebruik van de hulpmiddelen wordt het belang benadrukt van de begeleiding en de nazorg, en de psychosociale begeleiding.

Hulpmiddelen

1. Hoorapparaten worden gebruikt door mensen met een pre- en postlinguale doofheid. Nazorg, na een periode van aanpassing aan hoorappara-

ten en andere hulpmiddelen, is van groot belang. Hoewel het om een federale beleidsmaterie gaat, moeten we toch durven stellen dat de revalidatieperiode van mensen met een verworven gehoorstoornis, optredend na de 6de verjaardag, en met een gemiddeld gehoorverlies van 40 dB aan het beste oor te kort is. Ze duurt immers maar eenmalig 2 opeenvolgende jaren gedurende 6 uur per week. Daarnaast is het terugbetalingstarief zeer laag en blijven de randkosten (onderhoud, herstellingen en batterijen) stijgen.

2. Het systeem van ringleiding wordt gebruikt in combinatie met een hoorapparaat en audioversterking om het geluid in een ruimte beter te kunnen horen. Dat systeem wordt echter nog maar heel beperkt toegepast. Personen met een auditieve handicap blijven problemen hebben aan loketten, in toneelzalen, enzovoort.
3. Geluidsoverdragende apparatuur (infraroodapparatuur, FM-apparatuur, direct draadgebonden microfoons, enzovoort).
4. Gewone telefoons, openbare telefooncellen en praatpalen kunnen door personen met een auditieve handicap niet gebruikt worden. Het inrichten van telefooncellen met een teksttelefoon en het aanmaken van aangepaste praatpalen is een goede, maar dure oplossing. Faxtoestellen en teksttelefoons moeten terugbetaalbaar blijven. Het door de overheid financieel ondersteunen van een gsm met ingebouwde fax en teksttelefoon is een betere oplossing.
5. De ons omringende geluidssignalen, zoals de telefoon, de wekker, het brandalarm en de deurbel, worden door de betrokkenen niet waargenomen. De bestaande oplossingen moeten inzake terugbetaling herbekeken worden.
6. De omzetting van gesproken naar geschreven taal biedt voor de betrokkenen in veel situaties een concrete oplossing, maar wordt veel te weinig toegepast.
7. Wat betreft de ondertiteling van tv-programma's in de eigen taal, staan wij in Vlaanderen nog niet op een aanvaardbaar peil. Hooguit 30 % van de Nederlandstalige uitzendingen wordt ondertiteld. Op de teletekstredacties is er onvoldoende mankracht aanwezig om ook kwalitatief betere ondertiteling, zijnde "live-ondertiteling", aan te bieden.

8. De mogelijkheid tot het oproepen van een gebarentaalvertolking van tv-programma's (via het systeem van een teletekstpagina) is momenteel technisch haalbaar bij digitale tv-toestellen. Dit zou een verantwoorde oplossing zijn voor dove kinderen en volwassenen, die onvoldoende taalvaardig zijn om de geschreven teksten te volgen. Een andere oplossing is het aanbieden van een tv-magazine voor doven en gehoorstoorden waarin enerzijds eigen programma's worden aangeboden en anderzijds de actualiteit op een voor doven en slechthorenden verstaanbare manier wordt gebracht.
9. Spraakafzien of ook liplezen genoemd (via een vergroot schermbeeld) is ook een belangrijk hulpmiddel.

De tolkendienstverlening

De tolkenbijstand aan prelinguale doven kreeg in ons land een veel latere erkenning dan bijvoorbeeld in de Scandinavische landen en Nederland. De groei en de spontane inhaalbeweging, die we in Vlaanderen hieromtrent kunnen vaststellen zijn dan een logisch gevolg van het voorgaande. De budgetten blijven echter te beperkt.

Wat betreft de tolkendienstverlening in sociale en arbeidssituaties, is er het Besluit van de Vlaamse regering van 20 juli 1994, dat in 1997 licht werd aangepast. Dat Besluit bepaalt onder meer de erkenning van de doventolken en de tegemoetkoming van de overheid in de tolkhonoraria, het aantal tolkuren dat een auditief gehandicapte ontvangt op sociaal vlak (18u) en op arbeidsvlak (10 % van de arbeidstijd), en de werking en personeelsbezetting van het centrale tolkenbureau.

Sedert 1994 verviervoudigde het aantal auditief gehandicapte cliënten tot meer dan 900. Zowel de personeelsbezetting als de werkingsmiddelen van het tolkenbureau zijn niet aangepast aan die sterke groei. Het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap bepaalt een maximum van 4113 te subsidiëren tolkuren per jaar. In 1999 wordt een aantal van 1000 tolkcliënten verwacht of een jaarlijkse subsidiëring van ongeveer 4,5 tolkuren per cliënt.

Voor een aantal personen met een auditieve handicap komt de 10 % gesubsidieerde tolkuren op arbeidsniveau niet tegemoet aan de reële nood.

Het is wenselijk dat de toltarieven opgetrokken worden op het niveau van de ons omringende landen. Een beroep doen op een tolk moet voor de gebruikers gratis zijn.

De terbeschikkingstelling van tolken aan het reguliere onderwijs wordt gecoördineerd door hetzelfde centrale tolkenbureau. Daarvoor wordt evenwel geen personeel aangetrokken.

Gebarentolken werken meer en meer in twee richtingen, met name de omzetting van gesproken taal in gebarentaal, en van gebarentaal in gesproken taal. De tolkenopleiding komt onvoldoende tegemoet aan die laatste behoefte. Ook de behoefte aan schrijftolken neemt toe. De schrijftolken moeten de mogelijkheid krijgen zich hierin te specialiseren.

Begeleiding

Kinderen met een auditieve handicap moeten zowel in het buitengewoon als in het gewone onderwijs maximale ontplooiingskansen krijgen.

Heel wat verenigingen organiseren vormingscursussen, bijvoorbeeld rond het aanleren van de gebarentaal of het liplezen. Omdat de doelgroep waarop zij zich toelagen vrij klein is, krijgen zij geen subsidies.

Marc OLIVIER
Veerle HEEREN

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op

- 1° het Verdrag van Amsterdam, artikel 13 betreffende het standpunt van de Europese Unie over non-discriminatie ;
- 2° de Standaardregels van de Verenigde Naties (resolutie 48/96 dd. 4 maart 1994) ;
- 3° de resolutie van de Europese Ministerraad van Sociale Zaken van 20 november 1996 betreffende gelijke kansen voor gehandicapten en van 13 december 1996 over de rechten van gehandicapte personen ;

– overwegende

- 1° dat de beleidsbrief van de Vlaamse regering "Gelijke kansenbeleid. Gelijke kansen in Vlaanderen Langzaam ? Maar zeker ! Beleidsprioriteiten 1998-1999" gelijke kansen voor iedere burger waarborgt door het voeren van een gestructureerd en geïntegreerd beleid en dat het beleid zich onder meer richt op het bevorderen van gelijke kansen voor die door hun afkomst, seksuele geaardheid of handicap af te rekenen hebben met een feitelijke discriminatie en met onvoldoende gelijke persoonlijke maatschappelijke kansen ;
- 2° dat de problematiek van personen met een auditieve handicap een reëel, maar zwaar onderschat probleem is ;
- 3° dat in Vlaanderen honderdduizenden mensen in min of meerdere mate met deze handicap geconfronteerd worden en dat dat aantal in relatieve cijfers nog steeds toeneemt ;
- 4° dat er ondanks de reeds geleverde inspanningen een aantal fundamentele klachten vast te stellen zijn ;
- 5° dat personen met een auditieve handicap geconfronteerd worden met communicatieproblemen, onder meer aan loketten en in culturele centra, en dat gewone telefoons, openbare telefoontoestellen en praatpalen niet door personen met een auditieve handicap gebruikt kunnen worden en dat een

aanpassing van die infrastructuur veel geld kost ;

- 6° dat de vormingsorganisaties, die zich richten tot personen met een auditieve handicap en de personen, die ermee omgaan, binnen de bepalingen van de decreten op de erkenning van Instellingen en Verenigingen, geen recht hebben op subsidies daar zij zich richten op een te kleine doelgroep ;
- 7° dat er behoefte is aan meer wetenschappelijk onderzoek ;
- 8° dat de beoordelingscriteria voor de toekenning van een financiële tegemoetkoming door het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap in een aantal gevallen niet aangepast zijn aan de functionele beperkingen, veroorzaakt door die handicap ;
- 9° dat de vraag naar tolkendienstverlening in Vlaanderen nog steeds toeneemt en de werkingsmiddelen daarvoor ontoereikend geworden zijn ;
- 10° dat de in het Besluit van de Vlaamse regering van 20 juli 1994 vastgelegde, subsidiëring van de tolkuren in arbeidssituaties maar 10 % bedraagt van de totale arbeidstijd en dat dat voor een aantal beroepen onvoldoende is ;
- 11° dat de huidige tolkenopleiding onvoldoende tegemoet komt aan de omzetting van gesproken taal in gebarentaal, en van gebarentaal in gesproken taal, en dat er op dit ogenblik weinig of geen aandacht is voor de opleiding van schrijftolken ;
- 12° dat de tolken vanuit het tolkenbureau in het onderwijs nu experimenteel zijn, en de GON-begeleiding voor slechthorende kinderen door een leerkracht van de dichtstbijgelegen type 7-school in een aantal gevallen ontoereikend is in tijd ;
- 13° dat de tegemoetkomingen aan personen met een auditieve handicap zowel een federale als een gemeenschapsmaterie zijn ;
- 14° dat de telefoonbemiddeling, in tegenstelling met andere landen, in Vlaanderen onbestaande is ;

– vraagt aan de Vlaamse regering de volgende initiatieven te nemen en daarvoor de nodige middelen uit te trekken :

- 1° het opzetten van een sensibiliseringscampagne om de bevolking in het algemeen en specifieke doelgroepen in het bijzonder, bewust te maken van de gevolgen van een auditieve handicap voor de betrokken personen ;
- 2° het verplicht voorschrijven van de uitrusting van een ruimte met ringleiding in nieuwe overheidsgebouwen en in nieuwe, voor het publiek toegankelijke, gebouwen ;
- 3° het tegemoet komen in de aankoop en het gebruik van een gsm met ingebouwde fax en teksttelefoon ;
- 4° het ontwikkelen van een telefoonbemiddelingsdienst en het ondersteunen van de ontwikkeling van een systeem, waarmee personen met een auditieve handicap rechtstreeks de noodnummers kunnen opbellen ;
- 5° het opnemen van de bepaling in de beheersovereenkomst met de VRT, dat alle Nederlandstalige tv-programma's in het Nederlands ondertiteld moeten worden en dat, of waar nodig, een omzetting in de gebarentaal gebeurt ;
- 6° het herzien van de decreten op de erkenning van Instellingen en Verenigingen, waardoor ook vormingsorganisaties die zich toeleggen op kleine doelgroepen, in aanmerking komen voor subsidiëring ;
- 7° het geven van een opdracht voor wetenschappelijk onderzoek van gehoorstoornissen in het algemeen en naar de uitwerking van criteria ter beoordeling van het globale handicappend effect van de gehoorstoornis in het bijzonder ;
- 8° het verhogen van het maximumaantal door het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH) te subsidiëren tolkuren en van de werkingsmiddelen en het personeelsbestand van het coördinerend centrale tolkenbureau in verhouding tot de reële behoeften ; het aanpassen van het Besluit van de Vlaamse regering van 20 juli 1994 waarin het percentage van de, in arbeidssituaties nodige en door het VFSIPH terugbetaalde, tolkuren

ingevuld kan worden in verhouding tot de reële behoeften, en het optrekken van de tolktarieven tot het niveau van de ons omringende landen zodat de hulp van een tolk gratis wordt voor de persoon met een auditieve handicap ;

- 9° het opstarten van een dagopleiding voor doventolken met aandacht voor de recentste evoluties en behoeften in het tolkgebeuren, zowel voor de gebaren- als voor de schrijftolken ;
- 10° het versterken van de GON-begeleiding waar slechthorende kinderen deelnemen aan het gewoon onderwijs, en het omzetten in een regelgeving van experimenten met schrijf- en gebarentolken bij personen met een auditieve handicap in het regulier onderwijs ;
- 11° het opzetten van een overleg met de federale overheid over de criteria- en bedragbepaling van een aantal tegemoetkomingen aan personen met een auditieve handicap, zoals onder meer de RIZIV-tegemoetkoming bij de aankoop van een hoorapparaat en de daaraan verbonden kosten, en de RIZIV-tegemoetkoming bij de concrete invulling van het revalidatiepakket ;
- 12° het oprichten van een commissie belast met het formuleren van voorstellen tot officiële erkenning van de gebarentaal als taal in Vlaanderen ;
- 13° halfjaarlijks een voortgangsrapport voor te leggen aan het Vlaams Parlement.

Marc OLIVIER

Veerle HEEREN

Trees MERCKX-VAN GOEY

Johan DE ROO

Riet VAN CLEUVENBERGEN
